

Skaberkraften i musikken

Rudolf Steiner-Skolen i Aarhus ligger i en række gamle Strandvejsvillaeer med en storslået udsigt ud over Aarhusbugten. Bag skolen er Marselisborg Skov, hvor eleverne også kan udfolde sig og bruge naturen. Her er højt til himlen, og man kan ikke andet end blive glad, når man besøger skolen.

Rudolf Steiner-Skolen har altid været kendt for tilgangen til musikken, der er et meget centralt element i undervisningen og opbygningen af det sociale liv på skolen. Her er morgensang hver dag, kor, musikprojekter, og fra 3. klasse skal alle elever vælge et stryg-instrument, eleverne får undervisning på små hold gennem hele skolegangen. Her er ingen eksamener, men der gives fyldige udtalelser i alle fag til hver enkelt elev. Vi har talt med skoleleder Jørn Bendixen, der selv er startet på skolen i 1. klasse i 1960 og arbejdet på skolen som underviser og leder siden 1977. Jørn Bendixen har selv to konservatorieud-dannelser som cellist og som sanger.

Jørn Bendixen og
6. klasses orkester

Du er leder på Rudolf Steiner-Skolen i Aarhus, og du har selv gået her. Hvornår startede du?

Jeg startede på skolen i 1. klasse i 1960, blev ansat her som lærer i 1977 og fortsatte som skoleleder i 2002, og det har jeg været lige siden. Musikken har fulgt mig, lige siden jeg startede i 1. klasse, og jeg kan roligt tilskrive skolen æren for, at jeg er blevet musiker. Jeg begyndte at spille violin i 2. klasse og gik hurtigt over til cello derefter. Med al den musik vi altid har haft på skolen med sangtimer, orkester-spil, individuel instrumentalundervisning mv., så har jeg fået stor interesse for musikken og opsøgt ekstra undervisning uden for skolen. Jeg har altid vidst, at jeg ville være musiker.

Har du haft professionel musikaktivitet uden for skolen?

Ja, det har jeg i høj grad haft. Da jeg gik i 10. klasse, blev jeg optaget på Det Jyske Musikonservatorium med cello. Her gik jeg sideløbende med, at jeg færdiggjorde 11. og 12. klasse på skolen. Jeg gjorde min cellouddannelse færdig, men havde sideløbende fået stor interesse for sang og søgte ind igen med sang som hovedfag. Konservatoriet var ikke så glad for at give to uddannelser, men det lykkedes mig at komme ind med sang. Så jeg har diplomeksamen som cellist og sanger, og det har

jeg brugt meget på skolen, og dels jeg har spillet rundt om i orkestrene i Danmark og givet mange koncerter. Jeg har også arbejdet meget med kor - igen både på skolen og i andre sammenhænge, hvor jeg bl.a. andet har indstuderet større korværker.

Hvad har det givet dig at arbejde med børn og unge mennesker?

Det er der, musikken lever. I professionel sammenhæng kan musikken måske gå lidt i stå og blive lidt stift, når det er det, man lever af som et fast arbejde. Når man arbejder med børn og unge, kommer der en anden form for liv i musikken, og man skal have sig selv med i en hel anden grad. Man skal give glæden ved musikken videre, og det er samtidig et hårdt arbejde, når man arbejder med børn og unge og skal have dem til at forstå musikken og få dem til at leve sig 100 procent ind i den. Når de så mærker resultatet, og hvor det kan føre hen, så oplever jeg, at alle bøjer sig i en form for ærbødighed overfor, hvad musikken kan.

Opbygning af fællesskabet

Hvad kan musikken?

Musikken kan jo egentlig alt. For mig at se er musikken noget, der har skabt det hele. Der er en skaberkraft i musikken, som man ikke møder andre steder. Musikken kan opbygge, den kan hele, og den kan

Musikken kan jo egentlig alt. For mig at se er musikken noget, der har skabt det hele. Der er en skaberkraft i musikken, som man ikke møder andre steder. Musikken kan opbygge, den kan hele, og den kan helbrede.

Ved at følge nedenstående links kan man finde meget mere information om skolen og undervisningen:
steinerskolen-aarhus.dk
- information om morgensang: kortlink.dk/25cwf
og musikundervisning: kortlink.dk/25cwh
- undervisningsplaner musik: kortlink.dk/25cwk
strygere: kortlink.dk/25cwm
eurytmi: kortlink.dk/25cwn

Jepper Crandall, 6. Klasse

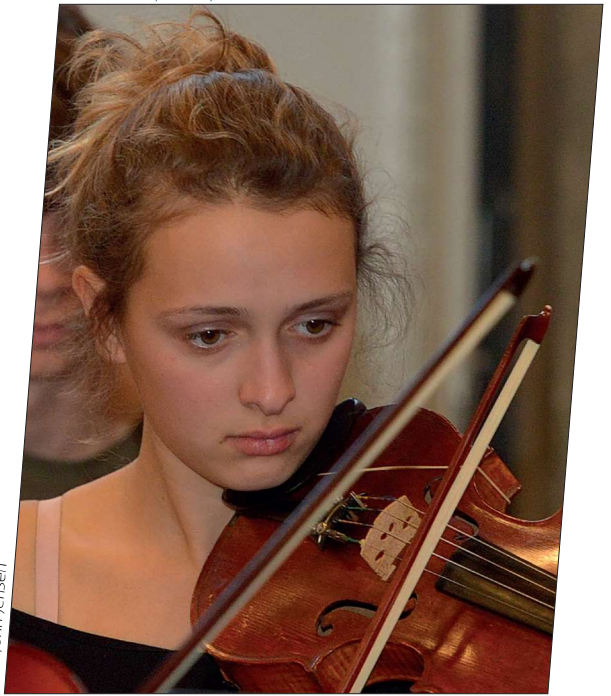

Foto: John Jensen

☘ Vi har således både morgensang hver dag, den almindelige musik i klassen, en fællessangtime hver uge, musik inddraget i mange andre faglige sammenhænge og fra 3. klasse altså også instrumentalundervisning.

helbrede. Det ligger i dens væsen. Vi har ikke udelukkende musik for musikkens skyld her på skolen. Vi har den også pga. det sociale. Vi opbygger et fællesskab, som kan være svært at etablere på andre måder. I orkestret giver man til fællesskabet, og man modtager fra fællesskabet; på den måde skabes en social sammenhæng, og orkestret bliver nærmest et billede på et samfund. Man giver respekt for det, man får, og får respekt for det, man giver. Det er for mig det væsentligste i musikken. Det, vi opnår i orkestrene, smitter af på hele skolen og skoledagen. Orkestrene fungerer klassevis, og her dannes en klasseånd, som er af væsentlig og afgørende betydning.

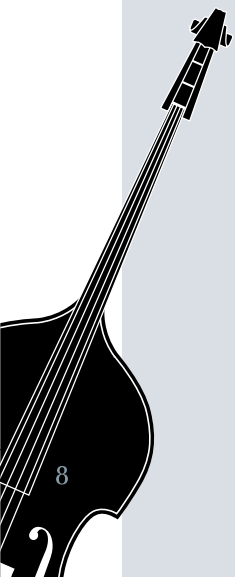
Hvordan er musikundervisningen tilrettelagt på Rudolf Steiner-Skolen?

Vi begynder allerede i 1. klasse, hvor mange fag bygges op om det kunstneriske. I musik starter vi med sange, sanglege, rim og remser mv. og bygger det sammen med bevægelse. I 1. klasse lærer eleverne også at spille blokfløjte efter gehør. Faktisk efterligner de lærerens fingre og laver en direkte affotografering. Det er små simple sange, vi starter med. Ofte er det pentatone lieder, som er nemme at forstå på det alderstrin, børnene har. I 3. klasse udvider vi og kommer mere ind i durmusikken. Eleverne er modtagelige for durklange, når de er 9-10 år gamle. I 3. klasse præsenterer vi tre strygeminstrumenter for dem - violin, bratsch og cello - og så

vælger de i samarbejde med forældre og lærere selv, hvilket instrument de gerne vil spille på. Herefter får de undervisning en time hver uge på mindre hold med 1-4 elever. Instrumentalundervisningen fortsætter gennem hele skoleforløbet. Vi har således både morgensang hver dag, den almindelige musik i klassen, en fællessangtime hver uge, musik inddraget i mange andre faglige sammenhænge og fra 3. klasse altså også instrumentalundervisningen. Instrumentalundervisningen foregår i de mindre klasser også efter gehør eller ud fra et talsystem, der er opfundet til strygeminstrumenter. Lige så stille begynder vi også med node- og nøglelære. Fra 5. klasse danner vi et klasseorkester, hvor alle i klassen er med.

Jeg har altid haft den forestilling, at eleverne skulle vælge instrumenter ud fra deres temperamenter?

Det gør vi også lidt, men eleverne vælger selv. Som oftest er det melankolikerne, der vælger celloen, de lidt mere livlige sangvinikere violinen. Det vigtigste er, at barnet brænder for instrumentet. Her spiller det også ind, at når de går i 3. klasse, så har de hørt de store elever spille - og har måske her fundet inspiration til instrumentvalget. Fra og med 5. klasse får eleverne også mulighed for at vælge blæseinstrumenter som trompet, klarinet, tværføjte og saxofon. Valget sker lidt på samme måde som i 3. klasse. Der er selvfølgelig altid elever, der får mere interesse for musikken og gerne vil have yderligere undervisning, som de kan få hos skolens

"Spillemand på en tagryg"
... fra Steinerskolens
50-års jubilæum

Mozarts Requiem, maj 2019

Foto: Arriel Godvil

musiklærere eller på den eksterne musikskole, vi har i tilknytning til skolen. Mange søger således selv at dygtiggøre sig på denne måde.

Obliqatorisk korsang

Hvordan arbejder I med at integrere musikken og det musiske på skolen?

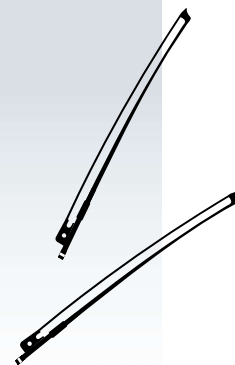
Vi siger, at al undervisning skal være kunstnerisk. Det er livgivende at arbejde med et tørt fag på en kunstnerisk måde. Så vi forsøger altid at få praktiske dimensioner ind i alle fag. Vi har meget dramaundervisning, hvor musikken er integreret. Der er mange arrangementer: Månedsfest, basarer, påskefest, julefest og meget mere, hvor eleverne optræder med alt det, de har arbejdet med i klasserne. Vi har kor på skolen, og fra 8. klasse op til 2. HF er der et stort fælles kor, som jeg har været dirigent for gennem alle de år, jeg har været på skolen. Her deltager 150 personer, og jeg vil understrege, at koret ikke er frivilligt, men en obligatorisk del af undervisningen, som alle har en gang om ugen. Her har vi mulighed for at tage fat i nogle af musikhistoriens store værker og store komponister. Det er lidt på samme måde, at man skal lære de store forfattere at kende i danskundervisningen. Sidste år opførte vi Mozarts Requiem i Vor Frue Kirke sammen med vores eget orkester. Vi havde arbejdet med værket gennem et helt år, hvor værket udviklede sig og tog form lige fra de første spæde prøver til opførelsen. Nogle elever er med på et vanvittigt højt niveau, og nogle

bliver båret af de andre. Men oplevelsen er lige stor for alle, og de mærker den enkeltes betydning på hver deres måde. Her giver 1+1 mere end 2. Det er det, man oplever, når det hele smelter sammen og bliver til en magisk oplevelse. Det mest fantastiske er, at jeg kunne have forladt koncerten, og så ville eleverne have klaret det hele selv.

Hvordan smitter en sådan oplevelse af på skolen efterfølgende?

Den smitter meget af – især på de yngre elever, som også gerne vil have lignende oplevelser. Disse store projekter har vi hver 2.-3. år. Indimellem laver vi også musicals – sidst var *My Fair Lady* for 2½ år siden i egen opsætning og eget orkester. Her blandes musikken med skuespillet. Vi har også opført *Spillemand på en tagryg* og Mozarts *Tryllefløjten*. Listen er lang. Hele skolen går all in – specielt de 5 største årgange – når vi tager fat på disse projekter. Vi har selvfølgelig indimellem forældre, der minder os om ikke at glemme matematikken, men her gælder det om at have argumenterne i orden. Man bliver bedre til bla. matematik og sprog ved at arbejde med og beskæftige sig med musikken. Det er videnskabeligt bevist. Per Nørgaard har bla. skrevet "Sanglæreren - en samfundsstøtte". Her beskriver han det fænomen, at musikken tjener alle de andre fag. Vi har selvfølgelig også musikken for at begejstres af den; men vi aktiverer gennem det musiske den hjernehalvdel, vi ellers aldrig får aktiveret, og det er væsentligt.

☘ Det gør vi også lidt, men eleverne vælger selv. Som oftest er det melankolikerne, der vælger celloen, de lidt mere livlige sangvinkere violinen. Det vigtigste er, at barnet brænder for instrumentet.

Stor koncentration

Mozarts Requiem, maj 2019

🎵 Sangvalget er meget præget af års- og højtider. Det skyldes, at vi har et undervisningssystem, der følger årstidens rytme. Rytmen betyder meget i musikken, men også i børnenes hverdag – både på kort og lang sigt.

Vi lever med årstiderne

I har morgensang hver morgen, hvordan fungerer det?

Hele skolen har morgensang – godt nok opdelt, for de ældste klasser er i deres egen bygning. Til og med 8. klasse mødes vi hver dag i salen kl. 8. Her starter vi med, at klasserne på skift viser noget, de har arbejdet med, og derefter synger vi en fælles-sang. Vi synger den samme sang gennem en uge. Sangvalget er meget præget af års- og højtider. Det skyldes, at vi har et undervisningssystem, der følger årstidens rytme. Rytmen betyder meget i musikken, men også i børnenes hverdag – både på kort og lang sigt. Vi ved, at mange børn har brug for en forudsigelig hverdag, der er genkendelig for dem hele vejen igennem, så de er forberedt på, hvad der skal ske. Vi lever alle sammen efter årstiderne, og de præger os. Vi har f.eks. ikke haft vinter i år – og den mangler vi. Den rytme, der er i kosmos, spiller en stor rolle for vores velbefindende.

Hvilke stilarter undervises der i?

Det har meget med alderstrinnet at gøre. Vi arbejder meget ud fra en klassisk tilgang i de yngste klasser. Når vi kommer lidt længere op, tager vi fat på folkemusik og forskellige andre genrer. Her kommer rytmen i centrum. Herfra begynder vi at åbne genrerne, så de ældre årgange også stifter bekendtskab med den rytmiske musik. Som vi siger, gør vi os ikke hippe i de små klasser ved at præsentere alle mulige genrer for dem, men opbygger en kultur med respekt for toneverden. Målet er, at eleverne

skal have stiftet bekendtskab med alle genrer, når skoleforløbet er gennemført. Vi følger fælles mål for folkeskolen og har en tilsynsførende, der kommer udefra til at kontrollere, at vi kan stå mål med forskrifterne for folkeskolen. Der er dog mange områder, hvor vi er længere end folkeskolen.

Eurytmi

Eurytmi er et centralt begreb og et fag, I underviser i på skolen. Hvad omfatter det?

Eurytmi er en bevægelseskunst lidt ligesom ballet. Den bruges sammen med musik, men også med ord, hvor man arbejder med rytmerne, som visualiseres gennem eurytmien. Man kan bl.a. vise tonehøjder, dur og mol som bevægelser. Man kan sige, at det er bevægelse til musikken i de forskellige genrer, man arbejder med. Eurytmi er et område, der udvider elevernes horisont i musik og sprog. Sprog og musik hænger ulastelig sammen med rytme og melodi, hvor der ligger en stor skaberkraft. Sproget og tonen siger jo også meget om, hvordan vi hver især har det, og hvilket humør vi er i.

I har også vuggestue og børnehave tilknyttet til skolen. Hvad betyder det, at man kan gå i næsten 20 år det samme sted?

For mig betyder det, at de får mulighed for et sammenhængende skoleforløb, hvor man hele tiden bygger videre på, hvad de har lært. Vi har en rød tråd gennem alle fag – herunder musik – gennem hele skoleforløbet, og det er det, man kan opleve

🎵 Sprog og musik hænger ulastelig sammen med rytme og melodi, hvor der ligger en stor skaberkraft. Sproget og tonen siger jo også meget om, hvordan vi hver især har det og hvilket humør, vi er i.

Foto: Anriël Godvil

Blæsergruppen, 6. klasse

ved at have et forløb lige fra vuggestuen til 2. HF. Det er ofte først, når barnet kommer op i de store klasser, at de kan se denne udvikling i sammenhæng.

Ved I noget om, hvor mange af jeres elever, der ender med at blive professionelle musikere?

Jeg vil skyde på 2-3 stykker på en årgang. Det kan være inden for mange genrer. Men det er ikke det, der er vigtigt for os. Det vigtige er, at musikken bliver en skat igen. Musikken kommer under alle omstændigheder til at følge dem gennem hele livet.

Klatniske klangfigurer

Hvad betyder det musiske og det æstetiske for eleverne?

Jeg tror, det kan være med til at rydde op inde i sjælen og sætte orden i en kaotisk verden. Musik er et ordnende element. Vi har et begreb fra fysikken, de klatniske klangfigurer. Her strør man tør sand ud på en metalplade, og stryger den med en violinbue. Sandet ordner sig i perfekte geometriske mønstre på grund af tonen. Så toner er med til at ordne - også overført til menneskelig betydning. Hvis mange flere beskæftigede sig med musik, ville mange sociale problemer være løst.

Hvorfor er der ikke større status ved at synge og spille?

Det er jo, fordi de politikere, der bestemmer, i bund og grund ikke ved, hvad børn har behov og brug for.

Vi lever i et evalueringssamfund. Hvordan evaluerer i jeres elever i en eksamensfri skole?

Vi evaluerer alle fag på samme måde. Det gælder også på vores små instrumenthold. Gennem hele grundskolen får eleverne hvert andet år en grundig udtalelse i alle fag op til 8. klasse. Herefter er det hvert år. Det er meget fyldige udtalelser med elevernes indsats i fagene, og hvad vi har gennemgået på de forskellige årgange samt lærernes opfattelse af de enkelte elever. I de ældste klasser spiller selv-evaluering også en betydelig rolle.

Vi er omgivet af en medieverden med et stort passivt musikkonsum. Hvordan forholder I jer til det?

Vi har en opgave med at være modvægt til musikkonsumet og give vores elever nogle andre oplevelser med den levende musik. Vores elever følger med i, hvad der foregår, og vores opgave er ikke at efterligne det, men at give dem noget andet af kvalitet, som gør dem i stand til at vurdere det, de stifter bekendtskab med i medierne.

Jeg tror, det kan være med til at rydde op inde i sjælen og sætte orden i en kaotisk verden. Musik er et ordnende element. ... Så toner er med til at ordne - også overført til menneskelig betydning. Hvis mange flere beskæftigede sig med musik, ville mange sociale problemer være løst.

